ANALIZA JURIDICO-PENALĂ A INFRACȚIUNILOR PREVĂZUTE LA ART.171 ȘI ART.172 CP RM PRIN PRISMA ETAPELOR ACTIVITĂȚII INFRACȚIONALE

CRIMINAL-LEGAL ANALYSIS OF THE CRIMES PROVIDED FOR IN ART.171 AND ART.172 OF THE CRIMINAL ACTIVITY THROUGH THE PRINCIPLE OF THE STAGES OF CRIMINAL ACTIVITY

Alina DODON
Email: atamazlicaru0@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5311-826X
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 343.541:343(478)(094.4) **DOI:** https://doi.org/10.59295/ssdoed2025.59

Abstract: *Being considered human activity directed against social values and relations, crime can be viewed as a set of intellectual and physical acts, carried out with the aim of obtaining a criminal result, which presupposes the active and conscious participation of the perpetrator in the commission of the criminal resolution. Thus, the commission of a crime may involve several stages that intertwine with each other, starting from the moment of conception of the criminal resolution until the moment of consummation of the crime, possibly, the moment of exhaustion. The crimes provided for in art. 171 and 172 of the Criminal Code of the Republic of Moldova are likely to go through stages such as: preparation of a crime, attempted crime, consummation of the crime, as well as exhaustion of the crime. In this paper, we will focus on the manifestation of each stage within the criminal activity, specifically relating to the analyzed crimes, providing concrete examples.*

Keywords: *attempt, completion of crime, exhaustion of crime, preparation of crime, stages of criminal activity.*

Rezumat: *Fiind considerată activitate umană îndreptată împotriva valorilor și relațiilor sociale, infracțiunea poate fi privită ca un ansamblu de acte intelectuale și fizice, efectuate în scopul obținerii unui rezultat penal, care presupune participarea activă și conștientă a făptuitorului la comiterea rezoluției penale. Astfel,*

săvârșirea unei infracțiuni poate presupune mai multe etape care se împletesc între ele, începând de la momentul conceperii rezoluției penale până la momentul consumării infracțiunii, eventual, momentul epuizării. Infracțiunile prevăzute la art. 171 și 172 din Codul penal al Republicii Moldova sunt susceptibile să parcurgă etape precum: pregătirea unei infracțiuni, tentativa de infracțiune, consumarea infracțiunii, precum și epuizarea infracțiunii. În această lucrare ne vom concentra asupra manifestării fiecărei etape din cadrul activității infracționale, în special referitoare la infracțiunile analizate, oferind exemple concrete.

Cuvinte-cheie: *tentativă, finalizarea infracțiunii, epuizarea infracțiunii, pregătirea infracțiunii, etapele activității infracționale.*

Infracțiunile contra vieții sexuale și inviolabilității persoanei, reglementate prin articolele menționate, reprezintă o amenințare serioasă la adresa securității individuale și a ordinii publice. Analiza acestor fapte prin perspectiva etapelor activității infracționale – de la pregătire, tentativă, până la consumare – oferă un cadru comprehensiv pentru evaluarea eficienței mecanismelor juridice existente, identificarea lacunelor legislative și operaționalizarea unor soluții care să întărească protecția victimelor și prevenirea criminalității. Această abordare este fundamentată pe importanța promovării unui echilibru între protejarea intereselor publice și respectarea drepturilor fundamentale ale omului.

Comiterea unei infracțiuni poate fi considerată o activitate umană care ține împotriva relațiilor sociale și valorilor sociale protejate de legea penală; noțiunea de activitate, conform DEX-ului fiind privită ca un ansamblu de acte intelectuale și fizice, realizate cu scopul obținerii unui rezultat, în cazul dreptului penal, rezultatul pe care tinde să-l realizeze este unul de tip infracțional, care presupune participarea activă și conștientă a făptuitorului la îndeplinirea rezoluției infracționale. Această activitate ar putea fi realizată etapizat, astfel fazele activității conțin acțiuni specifice, realizate pentru a atinge rezultatul infracțional râvnit. Momentele care pot fi delimitate în cadrul activității infracționale pot fi numite etape ale activității infracționale. Așadar, faptul comiterii unei infracțiuni începe încă cu etapa internă, formarea intenției infracționale și progresează până la pregătirea de infracțiune, tentativa de infracțiune, consumarea infracțiunii, în anumite cazuri specifice se poate stopa chiar și la etapa epuizării infracțiunii.

Drumul parcurs între prima manifestare şi momentul terminal al activității psihice se numește „drumul infracțiunii”. [1, p.80]

Doctrina ne demonstrează că infracțiunile prevăzute la art.171 și 172 CP RM au capacitatea de a trece prin anumite modificări, care pot lua diverse forme, adică de a trece prin etapele infracționale precum: pregătire de infracțiune, tentativă de infracțiune, consumarea infracțiunii, dar și epuizarea infracțiunii.

Codul Penal reglementează în Partea Specială infracțiunile în forma lor consumată, adică descrie care sunt elementele care urmează a fi identificate în fapta prejudiciabilă comisă pentru a considera o infracțiune drept consumată. Așadar, conform prevederilor legale, infracțiunea se consideră consumată dacă fapta săvârșită întrunește toate semnele constitutive ale componenței de infracțiune. Cu toate acestea, există situații în care făptuitorul este blocat în executarea infracțiunii la anumite etape ale activității sale îndreptate spre comiterea infracțiunii, iar cauzele perturbării în realizarea planului infracțional nu depind de voința făptuitorului sau sunt în afara controlului acestuia. Cauzele independente de voința făptuitorului pot interveni fie la momentul pregătirii de infracțiune, fie la etapa de tentativă, iar pericolul social al acțiunilor cuprinse de aceste forme ale infracțiunii neconsumate nu poate fi negat, prin urmare, chiar și în cazul în care acțiunea/inacțiunea prejudiciabilă nu-și produce efectul, aceasta indică asupra pericolului social al personalității infractorului, pentru că făptuitorul acționează în mod deliberat și intenționat în vederea consumării infracțiunii.

„Într-o opinie, formele infracțiunii intenționate (faptei incriminate) desemnează acele incriminări de fapte aflate pe o anumită treaptă de realizare a hotărârii infracționale. Într-o altă opinie, prin forme ale infracțiunii se înțeleg feluri sau variante ale aceleiași infracțiuni care se deosebesc între ele după stadiul în care se află sau la care s-a oprit activitatea infracțională. În doctrina penală, prin forme ale infracțiunii se înțeleg formele pe care acestea le poate avea în funcție de fazele de desfășurare a activității infracționale. Achiesăm la această părere, în funcție de care sunt recunoscute în literatura de specialitate atâtea forme de infracțiune câte faze are activitatea infracțională, existând astfel: actele pregătitoare, tentativa, fapta consumată, fapta epuizată”. [2, p.26]

Urmare a analizei doctrinei naționale și a celei românești, considerăm că etapele activității infracționale reprezintă niște faze interdependente și progresive ale parcursului infracțional, fiecare separat fiind considerată o totalitate de acțiuni specifice realizate cu un singur scop – consumarea infracțiunii prin transpunerea în realitate a rezoluției infracționale și producerea nemijlocită urmărilor prejudiciabile dorite de făptuitor.

În 1971, Menachem Amir, un sociolog israelian, a publicat un studiu despre violurile din Philadelphia, început cu 10 ani înainte „Patterns of Forcible Rape", primul studiu pragmatic, care analiza în adâncime natura violului și a violatorilor. Astfel, studiul ne scoate în evidență faptul că în 71% din cazurile de viol, acestea au fost plănuite, adică pregătite din timp și doar ¼ din violuri nu erau planificate sau planificarea infracțiunii avea o durată redusă. [3, p.161]

Definind noțiunea de pregătire de viol , facem trimitere la definiția legală a pregătirii de infracțiune prevăzută în art.26 din Codul Penal al RM, adaptând-o corespunzător, astfel se consideră pregătire de viol înțelegerea prealabilă de a săvârși violul, procurarea, fabricarea sau adaptarea mijloacelor ori instrumentelor, sau crearea intenționată, pe altă cale, de condiții pentru săvârșirea ei dacă, din cauze independente de voința făptuitorului, infracțiune de viol nu și-a produs efectul, adică acel act sexual nu a avut loc.

Putem clasifica comportamentele/acțiunile ce s-ar putea include în faza de pregătire de viol după cum urmează:

identificarea și/sau cercetarea potențialelor victime, acțiuni ce pot implica urmărirea unei persoane pentru a afla programul său, rutina sa, locul de muncă sau locația domiciliului său, identificarea orelor în care victima petrece timp izolat pentru a minimiza intervenția altor persoane, fiind mai ușor de atacat;

achiziționarea de droguri, alcool sau alte substanțe pentru a induce potențialele victime într-o stare în care aceasta nu-și poate controla acțiunile și consimțământul, acțiuni folosite pentru a dezorienta sau pentru a reduce capacitatea de a se apăra, de a-și aminti ce s-a întâmplat. Folosirea drogurilor sau a alcoolului fără acordul unei persoane este ilegală prin sine și poate constitui o infracțiune consumată separată (art.217^6 CP RM, Introducerea ilegală intenționată în organismul altei persoane, împotriva voinței acesteia, a drogurilor, etnobotanicelor);

pregătirea unui loc sigur pentru a comite violul - aceasta poate implica pregătirea unui loc sigur sau izolat, cum ar fi o cameră de hotel, o casă părăsită sau o zonă izolată într-un parc, pentru a comite violul fără intervenția persoanelor terțe;

pregătirea altor arme sau mijloace de constrângere, acest lucru include pregătirea altor arme sau mijloace de constrângere, cum ar fi bâte, lanțuri, cuțite sau alte obiecte care ar putea fi folosite pentru a forța o persoană să întrețină un act sexual fără consimțământul său.

În urma modificărilor introduse prin Legea nr.316/2022 (Legea nr. 316 pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor vic-

timelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie)) s-ar încadra în acțiunea de pregătire de viol - procurarea sau adaptarea obiectelor destinate introducerii acestora în cavitatea vaginală, anală sau orală.

Cu referire la tentativa de viol, dacă adaptăm noțiunea prevăzută de art. 27 CP RM, tentativa de viol ar presupune: acțiunea intenționată îndreptată spre săvârșirea infracțiunii de viol dacă, din cauze independente de voința făptuitorului, acesta nu și-a produs efectul sau exercitarea constrângerii fizice sau psihice asupra victimei, îndreptată nemijlocit spre săvârșirea actului sexual, adică a acțiunii de penetrare vaginală, anală sau orală de natură sexuală cu orice parte corporală sau obiect, care însă, din cauze independente de voința făptuitorului nu-şi produce efectul.

Considerăm că datorită caracterului complex al faptei prejudiciabile, putem delimita mai multe momente în care acțiunile pot fi întrerupte de anumite circumstanțe ce nu depind de voința făptuitorului, numite în literatura de specialitate ca și limite.

Limita inferioară a tentativei este marcată de începerea actelor de constrângere sau a actelor prin care, profilându-se de imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-și exprima voința, se încearcă efectiv realizarea raportului (actului) sexual cu aceasta

Limita superioară a tentativei în infracțiunile analizate o constituie întreruperea acțiunii de executare înainte de realizarea raportului (actului) sexual, întrerupere produsă de unele cauze independente, de regulă, de voința făptuitorului. [4, p.38]

În accepțiunea legii penale în vigoare, infracțiunea de viol se consideră consumată din momentul începerii actului sexual, adică din momentul introducerii depline sau parțiale a oricărei părți corporale sau a oricărui obiect în cavitatea vaginală, în cavitatea anală sau în cavitatea orală.

Întrucât infracțiunea de viol, în unele cazuri, poate avea caracterul unei infracțiuni progresive, este posibil ca după momentul consumării violului, anumite consecințe ale faptei să se amplifice, cum ar fi, de exemplu, o vătămare corporală care se agravează treptat, ducând la vătămare corporală gravă sau chiar la moartea victimei. La această faptă putem să distingem și un moment al epuizării, care va coincide cu producerea definitivă a acestor rezultate. [5, p.164] Putem considera epuizare situația în care victima s-a îmbolnăvit de SIDA, ca urmare a contaminării intenționate cu virusul HIV produs prin actul sexual, deci dincolo de îmbolnăvire cu SIDA, alte urmări neprevăzute nu pot surveni.

La capitolul pregătirii pentru acțiuni cu caracter sexual neconsimțite, aspectele sunt similare celor expuse la pregătirea de viol, astfel facem trimitere la paragrafele anterioare cu ajustările de rigoare.

Cu privire la tentativa la acțiunile cu caracter sexual neconsimțite, am identificat un caz practic interesant din jurisprudența României. Coordonatele speței sunt: făptuitorul după ce a urcat în ascensorul unui imobil împreuna cu victima, a prins-o pe aceasta (cu palmele) de cap și bărbie, aplecându-se către aceasta și încercând să o sărute pe gură, fără însă a reuși din cauza reacției acesteia de respingere. Sesizată cu rechizitoriu, o judecătorie din mun. București a trebuit să stabilească dacă fapta întrunește sau nu elementele de tipicitate ale infracțiunii de tentativă la agresiune sexuală, prevăzută de art. 32 alin. 1 CP raportat la art. 219 alin.(1) CP. [6]

Din cele relatate, prima instanță a achitat inculpatul pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii de agresiune sexuală (analogul acțiunilor cu caracter sexual neconsimțite).

Contrar celor reținute de prima instanță, Curtea de Apel București a reținut faptul că sărutul pe gură a unei persoane reprezintă o modalitate de obținere a unei satisfacții sexuale, deoarece gura este o parte anatomica erogenă, susceptibilă să producă excitație sexuală, constatând întrunirea elementelor de tipicitate ale infracțiunii de tentativa la agresiune sexuala (prevăzută de art. 32 alin. 1 CP rap. la art. 219 alin. 1 CP). Cu privire la presupusa constrângere fizică „a prins-o pe aceasta (cu palmele de cap și bărbie), aceasta a constatat că aceasta constituie o constrângere, raportându-se la spațiul închis, ascensorul, constituția corporală a victimei, constituția corporală a inculpatului, chiar dacă această acțiune nu a fost realizată cu o forță crescută și nu a fost de lungă durată.

Așadar, se consideră tentativă la acțiunile cu caracter sexual neconsimțite încercarea de a comite acte prin care se urmărește obținerea unei satisfacții sexuale, exceptând acțiunea de penetrare vaginală, anală sau orală de natură sexuală cu orice parte corporală sau obiect, care din motive ce nu depind de voința făptuitorului nu-și produc efectul. Legiuitorul a formulat la art.132^2 foarte ambiguu ce reprezintă acțiunile cu caracter sexual neconsimțite, ceea ce oferă o marjă prea mare de apreciere prea largă, ceea ce ar putea reprezenta temei pentru interpretare extensiv defavorabilă. Iar cazul din practica României ne demonstrează faptul că încercarea de a săruta forțat pe cineva, însoțită de constrângere, poate fi catalogat ca și tentativă la acțiunile cu caracter sexual neconsimțite.

În concluzie, analiza juridico-penală a infracțiunilor prevăzute la art. 171 și art. 172 din Codul Penal al Republicii Moldova, în contextul

etapelor activității infracționale, evidențiază complexitatea și specificitatea acestor infracțiuni, care implică aspecte legate de atingerile aduse vieții sexuale și inviolabilității persoanei. Distincția dintre etapele pregătitoare, tentativa și consumarea infracțiunilor oferă o bază solidă pentru calificarea corectă a faptelor și aplicarea justă a normelor legale. De asemenea, accentuăm importanța individualizării răspunderii penale în funcție de circumstanțele fiecărui caz concret, precum și necesitatea de a proteja valorile sociale fundamentale, cum ar fi demnitatea umană și integritatea corporală, printr-un cadru juridic clar și aplicabil. Prin urmare, analiza etapelor activității infracționale contribuie semnificativ la înțelegerea și aplicarea corectă a normelor juridico-penale pentru combaterea acestor infracțiuni și asigurarea unei justiții echitabile.

Referințe:

1. SIMIONESCU, E.G. Fazele infracţiunii intenţionate. aspecte teoretice şi practice. In *Analele Universităţii „Constantin Brâncuşi" din Târgu Jiu*, Seria Ştiinţe Juridice, Nr. 4/2012, p. 80. Disponibil: https://www.utgjiu.ro/revista/jur/pdf/2012-4/7_ELENA_GIORGIANA_SIMIONESCU.pdf [Accesat: 02.12.2024].
2. SIMIONESCU, E.G. Infracțiunea consumată – formă a interacțiunii intenționate. In *Analele Universității „Constantin Brâncuși" din Târgu Jiu*, Seria Științe Juridice. Nr. 4/2013, p. 26. Disponibil: https://www.utgjiu.ro/revista/jur/pdf/2013-04/3_Elena%20Simionescu.pdf [Accesat: 02.12.2024].
3. BARTOȘ, S.E., RUSU, A.S. *Psihobiologia sexualității. Idei de cercetare*, Editura Sinapsis, Cluj-Napoca, 2011, p. 161, ISBN 978-606-531-078-0.
4. BUJOR V., MIRON I. *Violența sexuală: aspecte juridico-penale și criminologice*, Centru ed. al Univ. de Criminologie, Chișinău, 2001, p.38.
5. PASCU I., LAZĂR V. *Drept Penal. Partea Specială. Infracțiuni prevăzute de Codul Penal român*, Editura Lumina Lex, București 2003, p. 164.
6. ENACHE, M., *Sărutări…infracționale,* 2023 Disponibil: https://www.juridice.ro/679503/sarutari-infractionale.html [Accesat: 28.11.2024].